

Del II:

Fradrag for tap på fordringer – skatt

Retts- og ligningspraksis viser at det er et vell av problemstillinger som dukker opp knyttet til tap på fordringer. I del I av artikkelen, publisert i forrige utgave av Revisjon og Regnskap, omtalte vi fradrag for tap på fordringer knyttet til merverdiavgift, mens vi i denne delen omtaler skattemessig fradrag for tap på fordringer.

Artikkelen er forfattet av:

Advokat
Geir Sevre
Partner Tax & Legal Advokatfirma

Advokat
Peer Sandborg
Partner Tax & Legal Advokatfirma

Hovedregel

Den skatterettslige hovedregelen om tap på fordringer følger av skatteloven (sktl.) § 6-2:

«(1) Det gis fradrag for tap ved realisasjon av formuesobjekt i og utenfor virksomhet, etter de nærmere regler og med de begrensninger som følger av kapittel 9.

(2) Det gis også fradrag for annet tap i virksomhet, herunder endelig konstatert tap på utestående fordring. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av dette ledd.

(3) Skattyter som nevnt i § 2-38 første ledd, gis ikke fradrag for tap på utestående fordring i virksomhet, dersom skyldneren er et selskap som nevnt i § 2-38 annet ledd a og b og selskapene må anses som nærstående. Det samme gjelder for selskap som nevnt i § 10-40, ved fastsettelse av overskudd eller underskudd etter § 10-41. Første og annet punktum gjelder ikke når skattyters eierandel i skyldner er omfattet av § 2-38 tredje ledd a såfremt fordringens skyldner har vært hjemmehørende i

lavskatteland i hele fordringens levetid, eller er omfattet av tredje ledd g. Departementet kan gi forskrift til utfylling, gjennomføring og avgrensning av dette ledd.»

Et formuesobjekt

En fordring er et formuesobjekt. Etter første ledd gis det altså fradrag for tap ved realisasjon av fordring i og utenfor virksomhet. Annet ledd utvider fradragsretten for «annet tap», men da begrenset til tap i virksomhet. Endelig konstatert tap på utestående fordring er spesifikt nevnt. Tapsfradraget begrenses etter tredje ledd for visse nærstående selskaper. Vi vil ikke omtale særlige regler for banker mv., valutafordringer og grenseoverskridende transaksjoner.

I eller utenfor virksomhet

Vi skal komme tilbake til det nedenfor, men påpeker at skillet i eller utenfor virksomhet er viktig. Utenfor virksomhet er det som hovedregel ikke fradragsrett for tap på fordringer. Tap i virksomheten er som utgangspunkt fradragsberettiget. Vi vil kort omtale reglene utenfor virksomhet, men vil ha hovedfokus på tap i virksomhet.

Tapet må være reelt

Vi nevner også at det er en forutsetning for fradrag at det foreligger et reelt tap. Skyldes tapet en gave eller overføring av verdier mellom selskaper, innrømmes ikke fradrag. Ei heller om man forsøker å omklassifisere et ikke-fradragsberettiget tap på aksjer til et fradragsberettiget tap på fordring. I en sak¹ hadde et selskap solgt aksjer på kreditt. Fordringens pålydende ble ikke akseptert av skattekontoret. Ver-

dien av aksjene som ble solgt, var tilnærmet null. Følgelig hadde det oppstått et (ikke-fradragsberettiget) tap ved salget av aksjene, og ikke et tap ved at (den feilprisede) fordringen ikke ble betalt.

Sjablongmessig fradrag

I tillegg følger det av sktl. § 14-5 (4) at bokføringspliktige virksomheter på sjablongmessig grunnlag kan fradragsføre urealisert tap på kundefordringer. Nærmere vilkår er gitt i FSFIN §§ 14-5-10 flg. Med kundefordringer forstås fordringer som er oppstått ved salg av varer og tjenester. Fordringer oppstått i forbindelse med salg av gjenstander anskaffet/brukt som driftsmidler, anses ikke som kunde-

FORUTSETNING: En forutsetning for fradrag er at det foreligger et reelt tap.

¹ Utv-2015-399 pkt. 2.3.5.

fordringer. Lån til personer som også er kunder, anses heller ikke som kundefordringer. Skattyter behøver ikke sannsynliggjøre at tapet faktisk har oppstått eller er reelt. Sjablongfradraget for kundefordringer vil ikke bli omtalt nærmere.

Virksomhet

Skatteloven har ingen definisjon av virksomhetsbegrepet. Om en aktivitet er virksomhet i skattelovens forstand, må avgjøres etter en skjønnsmessig helhetsvurdering.

At en aktivitet drives med det formål å tjene penger, medfører ikke uten videre at det drives virksomhet. Heller ikke at en aktivitet gjentar seg over tid og bidrar til økonomisk overskudd, er nødvendigvis tilstrekkelig. Rettspraksis² har oppstilt følgende kriterier: Det må være utøvd aktivitet av et visst omfang og en viss varighet. Denne aktiviteten må videre være utøvd for skattyterens regning og risiko. I tillegg må aktiviteten ha økonomisk karakter, og objektivt sett være egnet til å gi overskudd.

Det er antatt at virksomhetsbegrepet i utgangspunktet er det samme i skatte- og merverdiavgiftsretten, men særlige hensyn bak merverdiavgiften kan medføre at de konkrete vurderingene slår ulikt ut. Praksis har vist at avvik forekommer.

Konsern

Det å eie aksjer gir i seg selv ikke noe virksomhetspreg. Dette er også tilfellet i konsern. Det er derfor i utgangspunktet ikke en lavere terskel for når et holdingselskap anses for å drive virksomhet. Høyesterett fant for eksempel i Quatro-saken³ at det i utgangspunktet ikke er grunnlag for å foreta noen skattemessig identifikasjon mellom beslektede selskaper. Vurderingen av om et selskap driver virksomhet, må derfor konsentreres om det aktuelle selskapet, ikke konsernet som helhet. Er det datterselskapet som driver med produksjon og salg, er det i utgangspunktet ikke holdingselskapet som driver slik virksomhet. Men holdingselskapet kan drive egen selvstendig virksomhet.

For å avgjøre om et holdingselskap driver virksomhet, er det gjerne aktivitetens omfang som er det avgjørende kriteriet. Eierposisjonen alene er som nevnt ikke nok. Aktiv eierstyring trenger ikke være tilstrekkelig, men utøver holdingselskapet

for eksempel en aktiv, overordnet styring av datterselskapene, med støttefunksjoner for disse, med tilstrekkelig omfang og varighet, kan det anses som virksomhet, gitt at den er egnet til å gå med overskudd.

Internbank

Et annet moment er om selve utlånsaktiviteten kan anses som virksomhet, som en internbank (dvs. at utlånene til konsernselskapene og andre i seg selv er så omfattende at det må anses som virksomhet). For eksempel ytes finansiering til konsernselskapene, andre finansielle tjenester som terminkontrakter og valutasikring samt håndtering og plassering av konsernselskapenes likvider/kontantstrømmer. Også her vil aktivitetens omfang stå sentralt. I tillegg vil det kunne reises spørsmål om aktiviteten har økonomisk karakter. Sentralskattekontoret for storbedrifter fant i en sak⁴ at særegne hensyn gjør seg gjeldende dersom kreditor også eier aksjer i debitor. Fordringen og aksjene må da bedømmes likt. Fordringen kunne ikke anses som en selvstendig plassering gjort av hensyn til kreditors virksomhet. Sentralskattekontoret la til grunn at det kun er utlån som har til formål å oppnå renteinntekter uavhengig av aksjonærinteressens, som kan anses som virksomhet. Et moment som ble trukket frem, var om internbanken hadde mulighet til å beslutte at utlån ikke skulle gis og om kravene skulle inndrives. At internbanken ikke kunne gjøre det, talte mot virksomhet. Sentralskattekontoret oppsummerte med at: «(h)åndteringen av tapssituasjonene tyder derfor på at A ikke driver utlånsvirksomhet adskilt fra aksjonærposisjonen, men at A finansierer konsernselskapene som støtte for aksjeinteressens».

4 Utv-2015-399 pkt. 2.3.11 (påklaget).

Det ble konkludert med at selskapet ikke drev egen utlånsvirksomhet. For at tapsfradrag skulle innrømmes, måtte da «særlig og nær tilknytning» vurderes, se under.

Personlig aksjonærs aktivitet

Skattemyndighetene har gjerne hevdet at en personlig aksjonærs aktivitet knyttet til et selskap må anses som selskapets aktivitet. Følgelig har aksjonæren selv ikke drevet virksomhet – og ikke hatt fradragrett for tap på lån til selskapet. Høyesterett har nylig i Solér-saken⁵ fastslått at en aksjonærs aktivitet i selskapet kan gi grunnlag for fradragrett for tap.

Det klare utgangspunktet er fortsatt at aksjonærposisjonen ikke i seg selv kan anses som virksomhet i skattelovens forstand. Aksjonærer anses ikke å drive den virksomheten som aksjeselskapet driver. En aksjonær vil derfor regelmessig ikke ha krav på fradrag for tap på lån til selskapet. Men en aksjonærs aktivitet opp mot selskapet kan anses som aksjonærens personlige virksomhet.

Solér eide 50 prosent av aksjene i Nye Start AS, som var et holdingselskap med 99,9 prosent eierandel i Start Toppfotball AS. Solér hadde i flere år investert i selskapet, lånt det beløp og garantert for lån. Samtidig benyttet han 50–60 prosent av sin arbeidskapasitet i selskapet og klubben, uten at han fikk lønn. Han krevde fradrag for et garantibeløp han måtte innfri. Solér fikk medhold i at hans aktivitet var å anse som personlig virksomhet, slik at tapet kunne fradragføres etter skatteloven § 6–2 (2). Høyesterett uttalte at fradragrett først og fremst er aktuelt for skattytere

5 Rt-2015-628.

FRADRAG: En deltaker vil normalt kunne få fradrag for tap på lån til selskapet. Også NOKUS-selskap deltakerlignes.

2 Rt-2013-421 (31) Tronviken.

3 Rt-1990-958.

som ikke arbeider i eller mottar lønn fra selskapet.

Deltakere

For deltakere i deltakerlignet selskap (for eksempel ANS eller KS) er dette enklere. De anses å drive virksomhet i egenskap av å være deltakere i selskapet, forutsatt at selskapet driver virksomhet. En deltaker vil derfor normalt kunne få fradrag for tap på lån til selskapet. Også NOKUS-selskap deltakerlignes. Deltakere i NOKUS-selskap anses imidlertid ikke automatisk å drive den virksomheten som NOKUS-selskapet driver.

Tap på fordring i virksomhet

Det følger av sktl. § 6–2 (1) at det gis fradrag for tap ved realisasjon av formuesobjekt i og utenfor virksomhet, etter de nærmere reglene og med de begrensningene som følger av kapittel 9. En fordring er et formuesobjekt.

Etter § 9–2 (1) omfatter realisasjon overføring av eiendomsrett mot vederlag og opphør av eiendomsrett. Salg av en fordring vil følgelig anses som realisasjon. Loven nevner i tillegg, som eksempel, innfrielse eller bortfall av fordring. Kapittel 9 inneholder ingen spesielle regler for fordringer i virksomhet.

Etter sktl. § 6–2 (2) gis det fradrag for annet tap i virksomhet, herunder endelig konstatert tap på utestående fordring. Bestemmelsen gjelder, som det fremgår, kun tap i virksomhet.

Det har vært diskutert om realiserede tap kun reguleres av første ledd, ikke annet ledd. Bakgrunnen er at det etter ordlyden i første ledd ikke er et krav til at tapet er endelig konstatert. Høyesterett fant i Scancem-saken⁶ at tap som skyldtes ettergivelse av fordringer – med andre ord, at fordringene er realisert – «mest naturlig» var regulert av § 6–2 (1). Retten påpekte imidlertid at plasseringen av hjemmelen var av mindre betydning, da det måtte være klart at i virksomhet er det uansett et krav at om at tapet er endelig konstatert.

For at fradrag skal innrømmes, må det derfor for det første utøves virksomhet hos kreditor. I tillegg må fordringen ha tilstrekkelig tilknytning til kreditors virksomhet på realisasjonstidspunktet, se punkt om Tilknytningskriteriet, nedenfor. Et tredje vilkår er at fordringen må være

endelig konstatert tap, se senere punkt, Endelig konstatert.

Tilknytningskriteriet

Spørsmålet om et tap har tilstrekkelig tilknytning til en virksomhet, har dannet grunnlag for en omfattende rettspraksis. Mye av rettspraksisen knytter seg til realisasjon av aksjer, hvor skatteplikten før 1992 var avhengig av om aksjene hadde tilstrekkelig tilknytning. Vurderingene knyttet til disse gamle reglene gjelder tilsvarende for tap på fordringer. Den tidligere rettspraksisen er derfor relevant.

Av denne praksisen utledes det at det må foreligge en «særlig og nær tilknytning» mellom fordringen og kreditors egen virksomhet. Tilknytningen må vurderes konkret, på et bredt grunnlag.

Vi må understreke at vurderingene er svært konkrete. I Norsk Struts-saken⁷ hadde bønder stiftet et aksjeselskap som skulle drive med strutseoppdrett. Bøndenes tap på lån mv. til aksjeselskapet var ikke fradragsberettiget, fordi etablering av strutseoppdrettsselskapet ble sett på som en ny virksomhet. Den var forskjellig fra den øvrige gårdsdriften, og virksomheten var ikke integrert i driften av disse gårdene. Det var ikke tilstrekkelig at kreditor og debitors virksomheter begge var innen landbruk.

På tilsvarende vis vil et konsulentselskap som låner penger til et selskap innen fast eiendom, ofte nektes fradrag, med mindre lånet muliggjør et betydelig inntekspotensial for konsulentvirksomheten.⁸

I utgangspunktet stilles det samme krav til tilknytning til egen virksomhet i konsernselskaper som ellers. Selskapenes virksomhet skal behandles for seg.

Tap oppstått i den ordinære virksomheten
Fordringer som oppstår som ledd i den ordinære virksomheten, vil ha tilstrekkelig tilknytning. Tap på kundefordringer og fordringer ved salg av driftsmidler og innmat er derfor fradragsberettiget. Hvis virksomheten mottar en fordring på tredjemann som betaling for ytelser i virksomheten, for eksempel varer, anses dette normalt for å være ervervet i virksomhet.

Det samme gjelder utlån, hvis det å låne ut penger utgjør en del av den ordinære virksomheten, for eksempel bankers utlån.

Som vist foran, vil konsernselskapers låneaktivitet til datterselskaper etter Sentral-skattekontoret for storbedrifters syn ofte ikke tilfredsstille dette vilkåret. Se likevel under, om «særlig og nær»-vilkåret og integrasjon mellom selskaper.

Ved omdanning fra enkeltpersonforetak / deltakerlignet selskap til aksjeselskap kan en del av aksjeselskapets vederlag gjøres opp ved overtakelse av gjeld fra det overdragende foretaket. Dersom tidligere eier må betale noe av denne gjelden, for eksempel på grunn av pantstillelse eller kausjon, vil det være fradragsrett for tapet. Det er en forutsetning at det ikke kan søkes regress hos det overtakende selskapet. Likningsmyndighetene krever også at kravet blir gjort gjeldende innen rimelig tid etter overgangen til aksjeselskap.

Dersom kapital midlertidig plasseres i fordringer inntil kapitalen skal brukes i virksomheten, vil et tap normalt anses å være lidt i virksomhet. Hvis hovedformålet var å oppnå størst mulig avkastning av midlene, kan tilknytningen imidlertid anses for svak og lånet bli ansett som en selvstendig kapitalplassering. For eksempel plasserte et skipsselskap i Laboremus-saken⁹ et erstatningsbeløp etter forlis i verdipapirer i påvente av nykontrahering. Tilstrekkelig tilknytning forelå. I Awilco-saken¹⁰ ble ledig kapital plassert i aksjer. Hovedmotivet med investeringen var å oppnå størst mulig avkastning, og tilknytningen var da ikke tilstrekkelig.

En interessant dom er Lani Invest-dommen.¹¹ Selskapet drev investeringsvirksomhet, og investerte blant annet i konvertible obligasjoner, som senere ble realisert med gevinst. Staten fikk medhold i at dette var som ledd i den ordinære virksomheten, og gevinsten var dermed ikke «utenfor virksomhet». Det kan tale for at et investeringselskap på et mer generelt grunnlag har krav på fradrag for tap på fordringer.

Kvalifisert betydning for egen virksomhet

Lån kan også ytes for å oppnå forretningsmessige fordeler i skattyters egen virksomhet. En slik tilknytning er tilstrekkelig, dersom hovedformålet med det økonomiske engasjement er å styrke egen virksomhet. Dersom hovedformålet er å oppnå avkastning av kapitalen, er tilknytningen ikke tilstrekkelig. Aktverdige formål kan være ønske om økt omsetning for kreditor

⁹ Rt-1958-1262.

¹⁰ Rt-1982-501.

¹¹ Lagmannsrettsdom Urv-2015-1421 rettskraftig.

⁶ Rt-2015-203 (44).

⁷ Rt-2008-145.

⁸ Urv-2014-2070 Haukaas.

ved å skaffe kunder, oppdrag, tilgang til forretningslokaler, vareleveranser mv.

Et eksempel er Hav og Havtank-saken.¹² Et rederi drev befraktning til Sør-Amerika og investerte i en virksomhet der. Denne virksomheten førte til at rederiet fikk ytterligere fraktoppdrag. Siden hovedmotivet var å styrke egen virksomhet, ble fradrag for tap innrømmet. I Løiten Brønneri-saken¹³ var hovedmotivet for investeringen i et nytt selskap bedre utnyttelse av Løitens bygninger og anlegg, inntekter i form av lokaleie og at arbeidsstokken fikk helårs beskjeftigelse. Tilstrekkelig tilknytning var da til stede.

Sterkt integrert

Dersom debitors virksomhet utgjør en klart integrert del av kreditors virksomhet, vil tilknytningen også være tilstrekkelig. Dette var tilfellet i Commercial Building-saken,¹⁴ hvor datterselskapets (debitors) virksomhet var den samme som morselskapet (kreditor) tidligere drev i Norge. Den

ene ansatte i kreditorselskapet foresto den daglige ledelse og deltok i den operative driften i debitorselskapet. Virksomheten var finansiert og styrt fra kreditor, og det var da ikke nødvendig å påvise en positiv effekt på kreditors egen drift.

Dette ble også resultatet i Ferd-saken.¹⁵ Ferd er et utviklings- og investeringselskap og hadde i stort omfang gitt lån til sine datterselskaper. Tingretten uttalte at utlånsvirksomheten fremsto som en integrert aktivitet i virksomheten i Ferd, med en særlig og nær tilknytning til selskapets øvrige virksomhet.

I saken for Ellipse Klinikken¹⁶ fant lagmannsretten at det var tilstrekkelig integrasjon mellom virksomhetene. Ellipse Klinikken AS lånte ut penger til datterselskapet Ellipse Klinikken Ltd. Etableringen av datterselskapet ble ikke ansett som en ny virksomhet, men en lansering av morselskapets virksomhet i Europa. Den egentlige styringen ble foretatt fra Norge, og debitorselskapet fremsto som en avde-

ling av morselskapet. Det var ikke avgjørende at virksomhetene ikke var samlokalisert, ikke drev sammen, ikke drev samme sted og ikke hadde samme arbeidsstokk.

Finansdepartementet fant i en sak¹⁷ at det forelå tilknytning hvor morselskapets (kreditors) virksomhet var forvaltning av eierinteressene i datterselskapene (debitor). I tillegg utøvde morselskapet markedsføringsfunksjoner, overordnet styring av datterselskapene, finansforvaltning og økonomistyring, strategisk planlegging, definering av satsningsområder og samordning av datterselskapenes aktiviteter.

Kreditors aktivitet må følgelig overstige et visst nivå. Å være eier av aksjer i debitor, og å delta på generalforsamling og i styre er ikke tilstrekkelig. Aktiviteten må være av vesentlig betydning for debitors løpende virksomhet. Sporadisk utførelse av oppgaver for debitorselskapet vil ikke anses som en tilstrekkelig tilknytning. Kreditor må over tid utføre en aktivitet overfor debitorselskapet som klart går ut

12 Rt-1977-143.

13 Rt-1976-1467.

14 Rt-2005-1157.

15 Tingrettsdom Urv-2010-79 rettskraftig.

16 Lagmannsrettsdom Urv-2014-1246 rettskraftig.

17 Urv-1989-881.

STICOS
OPPSLAG

TRYGGHETSSKAPER

DET BLIR ENKLERE MED STICOS OPPSLAG

Sticos Oppslag er et komplett oppslagsverk med fagsupport for deg som jobber med regnskap, avgift, skatt, lønn og personal. Her finner du alltid oppdatert informasjon med mange praktiske eksempler, og alltid med referanser til relevant regelverk. Sticos Oppslag inneholder også praktiske veivisere som veileder deg gjennom arbeidsprosesser som styrearbeid, lån til nærstående parter og oppfølging i prøvetid. Nødvendige dokumenter blir generert automatisk.

Enkelt. Trygt. Effektivt.

 sticos
Alltid oppdatert

Se sticos.no/oppslag eller ring 07356 for mer informasjon.

over aktivitet i tilknytning til eierposisjonen. Desto flere oppgaver debitor utfører selv, desto vanskeligere vil det være for kreditor å påvise en aktivitet overfor debitorselskapet som klart overgår det vanlige. Etter Skattedirektoratets syn skilles det ikke mellom ulike typer aktiviteter som kan føre til integrasjon mellom kreditor og debitor.

Tidspunktet for tilknytningsvurderingen
Tilknytning til virksomhet kan endres over tid. Etter likningsmyndighetenes syn skal tilknytningen vurderes på tidspunktet tapet er endelig. Dette synes å ha støtte i Skjelland Holding-dommen.¹⁸

Følgelig vil fordringer som hadde tilstrekkelig tilknytning ved ervervet, senere kunne miste sin tilknytning til virksomheten. For eksempel vil en kundefordring som går over til å bli et ordinært låneforhold, miste tilknytningen til virksomheten. Også ledig kapital som i utgangspunktet var midlertidig plassert kan, dersom det går lang tid uten at midlene blir benyttet i virksomheten, miste sin tilknytning.

Selv om fordringen mister sin betydning for virksomheten, må det vurderes nærmere om fradragretten også mistes. Etter Skattedirektoratets syn¹⁹ må det:

«særlig tas hensyn til hva som er bakgrunnen for at skattyter fremdeles blir sittende med fordringen. Hvis skattyter etter at betydningen for virksomheten har opphørt har hatt små muligheter til å få igjen fordringens pålydende, vil tilknytningen til virksomheten normalt ikke anses brutt».

Det følger også av dette at en fordring uten tilknytning til virksomheten, senere kan få slik tilknytning.

Endelig konstatert

For at tapet skal være fradagsberettiget, må det også være endelig konstatert. Det fremgår direkte av sktl. § 6–2 (2), og Høyesterett fant som nevnt at kravet også følger av første ledd.

Det er ikke tilstrekkelig at fordringen er regnskapsmessig nedskrevet.

I FSFIN § 6–2–1 er det regulert når tap på utestående fordring anses endelig konstatert. Bestemmelsen er omtalt i del I av artikkelen. I merverdiavgiftsloven er det et

vilkår at fradraget forutsetter manglende betalingsevne. Noe slikt vilkår følger ikke av skattelovens ordlyd. Det er uklart om dette i praksis medfører særlig forskjell.

Gjeldsettergivelse

Skattemessig er det ikke tvil om at en gjeldsettergivelse kan utløse tapsfradrag. Ved gjeldsettergivelse vil tapet være realisert / endelig konstatert når fordringen er endelig og irreversibelt ettergitt, med mindre kreditor har eierinteresser i debitor, se nedenfor.

Etterfølgende omstendigheter

Etterfølgende omstendigheter kan medføre at (et nektet) tapsfradrag senere blir akseptert. I en sak²⁰ ble fordringer på et konsernselskap ettergitt i 1980-årene. Selskapet ble skattlagt for ettergitte renter og fikk ikke tapsfradrag da tapet ikke var endelig.²¹ Debitor ble senere likvidert (i 2001). Overligningsnemnda fant at likvidasjonen medførte at tapene var endelige. At det etter at ettergivelsen fant sted, ikke lenger forelå noen fordring mellom selskapene, skapte etter flertallets syn ikke spesielle problemer.

På tilsvarende vis fant Skatteklagenemnda i Skatt Øst²² at tap på fordring på utenlandsk datterselskap som blir omgjort til aksjeeiertilskudd, ikke kunne anses som endelig konstatert. Det ble imidlertid også uttalt at tapet senere kunne materialiseres, og at tapsfradrag da kunne kreves. Vi vil anta at dette kan innebære vanskelige avgrensninger – for eksempel dersom selskapet i mellomtiden har utdelt utbytte.

Tidligere inntektsførte renter

Tap på fordring som gjelder tidligere inntektsførte renter er i utgangspunktet fradagsberettiget. Dette gjelder likevel ikke hvis de ikke-betalte rentene etter avtale mellom kreditor og debitor legges til hovedstolen slik at lånebeløpet økes. Rentene vil da anses betalt (ved utvidelsen av lånet).

Eksempler

Vi vil nedenfor se nærmere på behandling av enkelte typetilfeller som kan medføre tapsfradrag i virksomhet.

Konvertering av fordring

Konvertering av fordring til aksjekapital anses som realisasjon av fordringen. Fordringens utgangsverdi vil svare til aksjenes

reelle verdi, ikke fordringens pålydende. Dersom aksjene er verdiløse, vil fordringens utgangsverdi være kr 0. Hva som er aksjenes reelle verdi, følger av alminnelige verdsettelsesprinsipper. Et særskilt spørsmål er om det skal tas hensyn til at fordringen faller bort, eller ikke. Etter rettspraksis skal det ikke tas hensyn til at fordringen bortfaller.²³ Verdivurderingen skal skje på det tidspunktet skattyter ble privatrettslig bundet til å gjennomføre konverteringen.²⁴ Det er følgelig verdien på tegningstidspunktet som er avgjørende. Skattyter vil da være bundet. Registreringen i Foretaksregisteret har ikke betydning.

Andre endringer

Etter rettspraksis²⁵ vil gevinst ved realisasjon av konvertible obligasjoner, hvor tegningsretten ikke kan skilles fra fordringen, være skattepliktig. Fordringen skal heller ikke splittes i en tegningsrettsdel og en obligasjonsdel.

Dersom en konvertibel obligasjon endres, kan det innebære at den anses realisert. Høyesterett²⁶ har fastslått at dersom en konverteringsrett (et obligasjonslån var kombinert med adgang for kreditor til å konvertere fordringen til aksjer i selskapet til en fastsatt kurs) frafalles mot at kreditor får rett til å tegne aksjer, innebærer det at den konvertible obligasjonen er realisert.

En omgjøring fra fordring til ansvarlig lån er imidlertid ikke realisasjon av fordringen.²⁷

Dersom et selskap overtar en fordring på seg selv, innebærer det at både fordring og gjeld er realisert.²⁸

Et debitorskifte betinger normalt samtykke fra kreditor. Følgelig kan et debitorskifte anses som en realisasjon for kreditor. Skatt Øst fant i en sak²⁹ at debitorskifte anses som realisasjon for kreditor, dersom det opprinnelige lånet måtte anses innfridd. Om det er reelle endringer i lånevilkårene, vil være av vesentlig betydning. Skattekontoret fant at lånevilkårene med hensyn til tilbakebetaling, rentenivå og sikkerhetsstillelse ikke var endret. Det var heller ikke inngått ny låneavtale. Følgelig var det ikke etablert et nytt låneforhold.

23 Utv-2003-33 og Utv-2013-104.

24 Rt-2005-1171 (57).

25 Rt-2011-1620 REC.

26 Rt-2014-822.

27 Rt-2005-1171 (74) Skjelland Holding AS.

28 Utv-2007-244 pkt. 1.3.1.

29 Utv-2013-664 pkt. 2.4.

18 Rt-2005-1171 (83) Skjelland Holding AS.

19 Lignings-ABC 2015 Fordringer pkt. 8.3.8.

20 Utv-2004-339 pkt. 3.3.14.

21 Rt-1999-1663.

22 Utv-2011-725 pkt. 3.9.

Dersom debitorskiftet skjer ved en skattefri fisjon, anses dette ikke som realisasjon.³⁰ Det samme må antas å gjelde for fusjoner.

Ettergivelse

En fordring kan bortfalle ved at den ettergis. Det følger direkte av loven at det skattemessig anses som realisasjon av fordringen. Høyesterett har uttalt at «(i) utgangspunktet vil tap på en fordring være endelig konstatert når fordringen er endelig og irreversibelt ettergitt».³¹

Utgangspunktet fravikes der det foreligger interessefellesskap. Dersom kreditor også er aksjonær, vil aksjonærposisjonen innebære at ettergivelsen kan påvirke aksjeverdien. Etter Høyesteretts syn vil en ettergivelse der det foreligger interessefellesskap, ikke nødvendigvis innebære en endelig konstatering av tapet. Dersom det foreligger en realistisk mulighet for at kreditor i egenskap av aksjonær vil kunne få igjen det selskapet gir avkall på som kreditor, vil

det ikke være et endelig konstatert tap, men kun en tapsrisiko.

Debitorselskapet trenger ikke være heleid for at interessefellesskapet har betydning. I Scancem-saken var selskapet eid av kreditor med 75 prosent. Det kan se ut til at grensen trekkes ved om kreditor har bestemmende innflytelse på avgjørelsen av om det skal utdeles utbytte.

Etter gjeldende praksis kan en fordring som konverteres til aksjekapital, danne grunnlag for fradrag dersom det oppstår et tap, også i konsernforhold. Man bør derfor, etter dagens praksis, vurdere konvertering i stedet for ettergivelse i konsernforhold.

Dersom krav på konsernbidrag ettergis, skal tidligere innrømmet fradrag hos det ytende selskapet og tillegg hos det mottakende selskapet tilbakeføres i ettergivelsesåret (forutsatt at begge selskaper fortsatt eksisterer). Skyldes ettergivelsen av konsernbidraget manglende beta-

lingsevne hos yteren, skal det ikke skje tilbakeføring.³²

Fordringen anses endelig ettergitt også i de tilfellene hvor det er satt betingelser for ettergivelsen så lenge betingelsene ved utgangen av inntektsåret ikke er brutt, og bruddet ikke er påberopt av kreditor som bortfallsgrunn for avtalen om ettergivelse.

Tidfesting

Hovedregelen er at tapet tidfestes til det året tapet realiseres, jf. § 6-2 (1), jf. § 14-2 (2), for eksempel ved salg av fordringen, ettergivelse eller konvertering av fordringen til aksjekapital. Vilkåret om at fordringen må være endelig konstatert tapt, jf. § 6-2 (2), er også tidspunkt for tidfesting, for eksempel ved debitors konkurs. Kundefordringer kan også fradragføres tidligere, etter sjablongreglene.

Unntak for lån til nærstående (i virksomhet)

Etter sktl. § 6-2 (3) gis det likevel ikke fradrag for tap på utestående fordring i

30 Utv-2014-277 pkt. 1.3.3.
31 Rt-2015-203 (46) Scancem.

32 Utv-2009-67 It-venture AS.

ZIRIUS PORTAL – DIN LØSNING TIL DINE KUNDER!

LA KUNDENE TA DEL I JOBBEN!

Webbasert klientportal, direkte koblet til ZIRIUS ERP for et effektivt daglig samspill.

Finn ut mer på www.zirius.no

Løsningen lar kunder av regnskapskontoret ta del i:

- ✓ Opprette kunder og varer
- ✓ Attestasjonsrutiner
- ✓ Legge inn inngående bilag
- ✓ Historikk og rapportering
- ✓ Sende tilbud, ordre og faktura m/KID
- ✓ Godkjenne betalinger til bank
- ✓ Oppdatert betalingsstatus fra regnskap
- ✓ Timeregistrering mot prosjekt

Zirius

virksomhet for skattyter som nevnt i § 2–38 første ledd, dersom skyldneren er et selskap som nevnt i § 2–38 annet ledd a og b, og selskapene må anses som nærstående. En kreditor som er et selskap innenfor fritaksmetoden (typisk et norsk aksjeselskap), gis ikke fradrag for tap på fordringer dersom debitor er et selskap som er objekt etter fritaksmetoden (for eksempel et annet norsk aksjeselskap). Forutsetningen er at selskapene er nærstående.

Videre fremgår det at det samme gjelder for selskap som nevnt i § 10–40, ved fastsettelse av overskudd eller underskudd etter § 10–41. Dette er såkalte deltakerlig-nede selskaper, som ANS, DA, KS mv.

Frdrag innrømmes likevel – litt upresist – for tap på fordring mot selskap i lavskatteland, såfremt debitor har vært hjemmehørende i et lavskatteland i hele fordringens levetid. Avskjæringsregelen gjelder heller ikke for fordring på boligselskap.

Nærstående

Kreditor og debitor anses som nærstående når kreditor på noe tidspunkt i fordringens levetid har eid 90 prosent eller mer av aksjene eller selskapsandelene i debitorselskapet. Ved denne vurderingen skal man likevel ikke gå lenger tilbake enn 1. januar i det fjerde året forut for realisasjonsåret.³³

Kravet vil også være oppfylt ved indirekte eie, hvis 90 prosent eierandel er oppfylt i hvert ledd i eierkjeden. Videre vil selskapene være nærstående dersom flere selskaper i eierkjeden til sammen oppfyller kravet til 90 prosent eierandel i debitor. Dersom kreditor og debitor (direkte eller indirekte) eies med 90 prosent eller mer av et felles morselskap, vil de også anses som nærstående. Tap på fordring mellom såkalte søsterselskaper vil følgelig kunne avskjæres.

Hvis debitor eier 90 prosent eller mer av kreditor, vil de likevel ikke anses nærstående, for eksempel hvis et heleid datterselskap låner penger til morselskapet.

Fordringer som ikke omfattes

Avskjæring skal likevel ikke skje for tap på kundefordringer. Regelen begrenser derfor ikke de alminnelige reglene om tap på kundefordringer. Likeledes skal utestående fordringer, hvor verdien av fordringene tidligere har vært regnet som skattepliktig inntekt eller har inngått i et gevinst- og tapsoppgjør med skatterettslig virkning for

kreditorselskapet eller selskap som er nærstående til kreditorselskapet, heller ikke avskjæres. Videre skal tap på fordringer som oppstår i forbindelse med trekantfusjoner/-fisjoner, etter fordringsmodellen ikke avskjæres. I tillegg er det unntak for banker og finansieringsforetak.

Praktisk gjennomføring

Dersom en fordring blir delvis gjort opp mot overtagelse av gjenstander, er det den reelle omsetningsverdien av det overtatte på overtagelsestidspunktet som er fordringens utgangsverdi.

Dersom skattyter har solgt et driftsmiddel på kreditt og fordringen må anses tapt, skal tapet ikke korrigeres det tidligere salgsvederlaget, men frdragsføres som tap på fordring. For eksempel skal tapet ikke korrigeres en gevinst- og tapskonto.

Hvis debitor betaler ned på fordringer som tidligere er frdragsført, skal beløpet normalt inntektsføres igjen.

Dersom kreditor er registrert i merverdiavgiftsmanntallet, vil en eventuell avgiftsdel av fordringen ikke kunne frdras inntekten.

Tap på fordring utenfor virksomhet

Etter sktl. § 9–3 (1) er gevinst ved realisasjon av enkelte formuesobjekter unntatt fra skatteplikt utenfor virksomhet. Frdrag for tap innrømmes kun dersom en tilsvarende gevinst ville vært skattepliktig, jf. § 9–4.

AKKUMULERT UTBYTTE: I Skjelland Holding-saken fant Høyesterett at bestemmelsen ikke kunne anvendes på fordringer som gjaldt akkumulert utbytte.

Det følger av § 9–3 (1) bokstav c nr. 1 at gevinst ved muntlige fordringer og andre gjeldsbrev enn mengdegjeldsbrev er skattefrie. Utenfor virksomhet er følgelig tap på muntlige fordringer og de fleste gjeldsbrev heller ikke frdragsberettiget. En muntlig fordring kan være nedfelt skriftlig og er typisk en vanlig pengefordring som ikke er knyttet til et gjeldsbrev.

Tap på mengdegjeldsbrev er imidlertid frdragsberettiget. I gjeldsbrevloven § 4 defineres mengdegjeldsbrev som «gjeldsbrev som blir utjevne mange i sammenheng og med sams tekst». Etter Høyesteretts syn³⁴ er 31 obligasjoner «mange».

Etter § 9–3 (1) bokstav c nr. 2 er mengdegjeldsbrev anskaffet før 10. mai 1990 og rettigheter til mengdegjeldsbrev ikke frdragsberettiget.

I nr. 3 fastslås at gevinst ved realisasjon av fordring som nevnt i nr. 1 og 2 likevel vil være skattepliktig dersom verdien av fordringen tidligere har vært regnet som skattepliktig inntekt, eller har inngått i et gevinst- og tapsoppgjør med skatterettslig virkning for fordringshaver. Med andre ord vil et tilsvarende tap være frdragsberettiget fordi man ikke får fullt vederlag for en fordring som allerede er inntektsført, eksempelvis når salgsvederlag er skattlagt.

I Skjelland Holding-saken³⁵ fant Høyesterett at bestemmelsen ikke kunne anvendes på fordringer som gjaldt akkumulert utbytte. Dette skyldtes at aksjonærene hadde mottatt (nå opphevet) godtgjørelsesfrdrag, som innebar at utbyttet ble skattefritt. Da utbytte for personlige aksjonærer i dag skattlegges, kan dette stille seg annerledes. Svaret er imidlertid usikkert. Annenvoterende fant at dersom aksjonærene har bestemt seg for ikke å heve utbyttet, har fordringen reelt sett blitt et kort-siktig lån til selskapet, og utbyttefordringen er konvertert til en vanlig fordring. En slik vanlig fordring hadde etter annenvoterendes syn ikke tidligere vært regnet som skattepliktig.

Usikkerheten skyldes at de tre andre dommerne i det vesentlige var enige med førstvoterende, men de kunne også «tiltre det avgjørelsesgrunnlaget som annenvoterende» bygget på. Muligens betyr det at utbyttefordringer som ikke blir hevet, anses som vanlig fordringer.

³⁴ Rt-2011-1620 (79) REC.

³⁵ Rt-2005-1171 (71) Skjelland Holding As.

³³ EFSFIN § 6-2-2 (1).